

20.04.2023

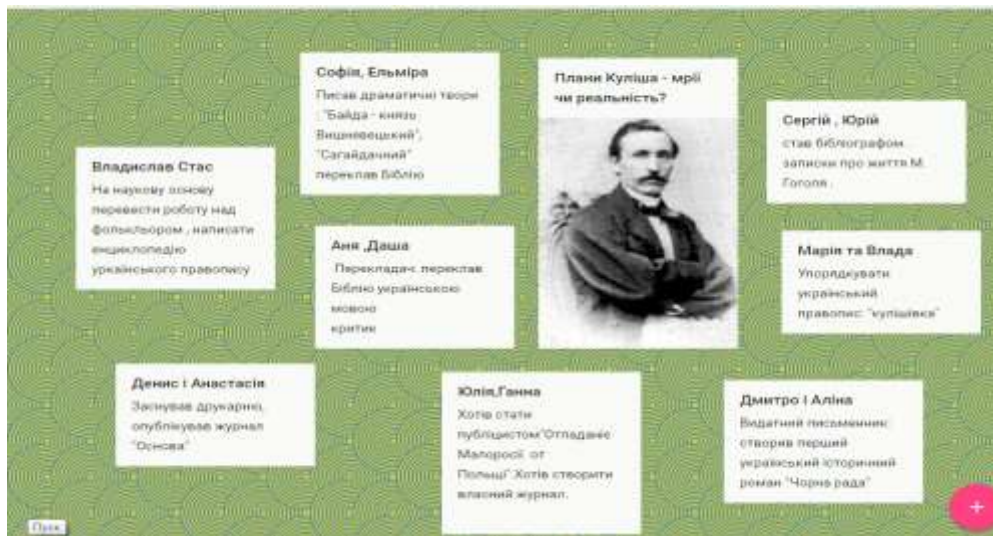
9 клас

Українська література

Стрембицька Л.А.

Тема.Пантелеймон Куліш – письменник, перший український професійний літературний критик, перекладач (Біблія, твори В. Шекспіра, Й.-В. Гете), автор підручників для школи, першого українського правопису – «кулішівки»

Мета: ознайомити учнів з основними віхами життєвого шляху П.Куліша, його життєвою й громадянською позицією; розвивати навички логічно-образного аналізу життєпису письменника; удосконалювати вміння аргументовано висловлювати власну думку; прищеплювати любов до рідного краю та почуття відповідальності за майбутнє України.

«Захоплення П.Куліша»

Якими ж іще здібностями володів підліток Панько, що були помічені викладачами в Новгород-Сіверській гімназії? (малювання, надзвичайна пам'ять)

Часто кидався хлопчина до малювання. Навчаючись у гімназії, подав Пантелеймон свій малюнок учителеві, так той не повірив, що це робота хлопця, аж поки Куліш не виконав рисунок у нього на очах. Пізніше на його

талант звернув увагу сам імператор Миколай і дозволив повернутися в столицю.

Змолоду навчався Пантелеймон Олександрович гри на скрипці, а згодом – столярства й виготовив власноруч гарну скрипку.

Однієї пори займався виготовленням меблів, ставив на них власне клеймо. Його вироби мали великий попит, навіть надходили Кулішеві замовлення на шафи, стільці та ін. речі. Як кажуть, талановита людина талановита в усьому.

«Видавнича й літературна справа»

П. Куліш повернувся до Санкт-Петербурга, де продовжив творити, хоча деякий час не мав права друкуватися. Під криптонімом «Николай М.» він публікує в Некрасовському «Современнике» російські повісті та двотомні «Записки о жизни Николая Васильевича Гоголя».

Та найбільшим своїм творчим успіхом Пантелеймон Куліш вважав двотомну збірку фольклорно-історичних і етнографічних матеріалів «Записки о Южной Руси». З'явилися вони в Санкт-Петербурзі в 1856 — 1857 роках у двох томах і викликали подив та захоплення. «Записки о Южной Руси» друкую з насолодою не тому, що в них є моє, а тому, що передаю світові пам'ятки духу народного, яким у моїх очах нема ціни», — так писав він в одному з листів до С.Аксакова. Про збірку Т. Г. Шевченко писав: "Цю книгу скоро напам'ять буду читати. Вона мені так чарівно, живо нагадала мою прекрасну бідну Україну, що я немов з живими бесідую з її сліпими лірниками і кобзарями. Пречудова і вельми благородна праця! Брильянт у сучасній історичній літературі."

Збірка була написана «**кулішівкою**» — придуманим Кулішем першим українським фонетичним правописом, який згодом прислужився і для друку «Кобзаря» 1860 року, і для журналу «Основа».

Куліш не отримав дозволу на заснування в Санкт-Петербурзі українського журналу, тому створив альманах «Хата». Одночасно брат

дружини Василь Білозерський клопотався про видання першого українського часопису «Основа».

Куліш разом із дружиною, яка починала друкувати оповідання під псевдонімом Ганна Барвінок, зразу ж захопився підготовкою матеріалів для цього літературного й громадсько-політичного журналу. Насамперед дбав про історичне виховання українського громадянства. Тому почав писати «Історичні оповідання» — своєрідні науково-популярні нариси із історії України — «Хмельницина» і «Виговщина». З'явилися вони 1861 року в «Основі». Сторінки цього журналу заповнювали і його перші ліричні поезії та поеми, що були написані вже після другої подорожі Західною Європою, яку він здійснив разом із Миколою Костомаровим.

Чотири роки перебування у Варшаві, матеріальні статки (тут був на посаді директора духовних справ і членом комісії для перекладу польських законів) дали змогу письменникові набути неабиякого досвіду й знань (праця в державній установі, вивчення архівів, де він робив численні записи для майбутніх історичних досліджень, дружба з польською інтелігенцією та галицькими українцями, зокрема у Львові, де часто бував).

Людина емоційна й діяльна, схильна до беззастережного обстоювання виношеної ідеї, П. Куліш терпляче й цілеспрямовано добирав матеріали для обґрунтування концепції про негативний вплив козацьких і селянських повстань на розвиток української державності й культури. Працюючи у Варшаві 1864 - 1868 роках, з 1871 року - у Відні, а з 1873 - у Санкт-Петербурзі на посаді редактора «Журнала Министерства путей сообщения», він готував тритомне дослідження «История воссоединения Руси», в якому прагнув документально підтвердити ідею історичної згубності народно-визвольних рухів і піднести культуротворчу місію польської шляхти, ополяченого українського панства і російського царизму в Україні.

Роки спливали, відходили в небуття друзі, однодумців, по суті, не залишилося, надто після появи «Истории воссоединения Руси», яка була зустрінута українською громадськістю із розчаруванням і обуренням

(гострому осуду працю піддали, зокрема, Л.Глібов, Б.Грінченко). Сам Куліш поступово розчарувався в державній службі і своїх «москвофільських» орієнтаціях. 1876 року з'явився Емський указ, згідно з яким заборонялося друкувати українською мовою будь-які тексти, крім художніх творів та історичних документів, ставити театральні вистави; не дозволялися прилюдні читання українською мовою, а також викладання нею будь-яких дисциплін... Львівський журнал «Правда» в 1876 році в статті «Указ проти руського язика» проаналізував наслідки цього згубного для української культури шовіністичного указу, а через два роки М. Драгоманов подав до Міжнародного літературного конгресу в Парижі науковий реферат, у якому інформував європейську громадськість про самодержавну акцію щодо цілковитого усунення української мови з громадського життя.

Пантелеймон Куліш пішов із життя [14 лютого 1897](#) року на своєму хуторі Мотронівка.

Домашнє завдання

Прочитати роман «Чорна рада»